

ВЯСНА КАРАЛЕЎСТВА

Чаму пераўтвараецца Саудаўская Аравія?

паюць многія вядомыя рэлігійныя дзеячы. Напрыклад, самы высокапастаўлены навуковец-правазнаўца муфтый Абдул-Азіз Аль аш-Шэйх заяўляў, што продаж жанчынамі ніжняй бялізны — гэта «злачынства».

Без хіджаба

Тым не менш у апошнія гады ў Саудаўскай Аравіі з'яўляецца ўсё больш людзей, якія лічаць, што жанчынам трэба даваць больш правоў. «У першую чаргу гэта новы наследны прынц Мухамед ібн Салман, з чыёй падачы жанчын і сталі пускаць на футбольныя матчы, а таксама дазволілі ім кіраваць аўтамабілямі, — адзначаў aif.ru доктар гістарычных навук, прафесар кафедры сучаснага Усходу Расійскага дзяржаўнага гуманітарнага ўніверсітэта Рыгор Косач. — Прынц абапіраецца на маладую саудаўскую эліту, многія прадстаўнікі якой таксама праходзілі навучанне ў еўрапейскіх або амерыканскіх універсітэтах і незадаволены празмерным уплывам духавенства на палітычнае жыццё краіны».

Але больш за ўсё на паўзучую фемінізацыю аказваюць уплыў жанчыны, якія працуюць. «Чым больш такіх жанчын, тым менш выконваюцца строгія загады і напісаныя законы. Жанчыны ездзяць на працу на таксі, што раней вельмі строга забаранялася, не носяць у офісах хіджаб, таму што гэта нязручна, кантактуюць з чужымі мужчынамі. Межы дазволенага размываюцца, і ўлады відавочна гатовыя закрываць на гэта вочы», — адзначаў эксперт.

Пасля дазволу кіраваць машынай у Саудаўскай Аравіі пачалася новая стадыя вайны за жаночыя правы. Цяпер у каралеўстве ідуць спрэчкі аб тым, ці варта адмяніць сістэму апякунства. За адмену гэтай нормы выступалі шматлікія заходнія праваабарончыя арганізацыі, а ў 2016 годзе некаторыя жыхаркі каралеўства нават падалі петыцыю каралю. Пакуль жа ў грамадстве мужчыны відавочна не гатовыя да такіх радыкальных змен. За захаванне апякунства выступаюць нават кансерватыўна настроеныя жанчыны, якія ў адказ на петыцыю ліберальных актывістаў нават адправілі каралю ўласнае прашэнне з просьбай пакінуць сістэму ў непарушнасці.

Змяняецца пазіцыя і рэлігійных дзеячаў. Напрыклад, ісламскі багаслоў шэйх Абдала аль-Мутлак на тэлеканале Al Jazeera заявіў, што саудаўскія жанчыны не абавязаны насіць на публіцы абаі — традыцыйныя арабскія чорныя свабодныя сукенкі да пятаў доўгімі

рукавамі. «Больш за 90 працэнтаў набожных мусульманак у ісламскім свеце не носяць абаі, і нам не варта прымушаць жанчын насіць іх», — сказаў прадстаўнік Савета ісламскага духавенства, вышэйшага рэлігійнага органа каралеўства. Між тым нашэнне абаі жанчынамі Саудаўскай Аравіі прапісана законам краіны, і нават іншаземкі, якія наведваюць каралеўства, абавязаны апранаць гэты прадмет адзення. Невядома, ці пойдзе ўрад на змену заканадаўства, але, як адзначаюць назіральнікі, упершыню саудаўскія ісламскія багасловы дапусцілі саму ідэю адмены гэтага абавязковага атрыбута жаночага гардэроба ў публічных месцах. У большасці арабскіх краін жанчыны, як правіла, носяць адзенне любых каралеў і фасонаў, якое закрывае шыю, грудзі, рукі і ногі, пакрываючы галаву хіджабам, радзей хаваючы твар пад нікаб, які пакідае адкрытымі толькі вочы.

«Тое, што цяпер робіць Саудаўская Аравія, — каласальныя змены ў духу Атацюрка. Як вядома, у 20-х гадах мінулага стагоддзя, пасля стварэння Турэцкай рэспублікі, Мустафа Кемаль таксама распачаў рэформы па эмансipaцыі жанчын, якім дазвалялася перайсці на еўрапейскі стыль адзення, быў адкрыты доступ да навучання ў ВНУ, да

Такім чынам разлічваецца дыверсіфікаваць эканоміку і зменшыць залежнасць Саудаўскай Аравіі ад нафты, у тым ліку за кошт укладанняў у індустрыю забавы, а таксама за кошт таго, што жыхары краіны пачнуць выдаткоўваць свае грошы на адпаведныя мэты.

Па словах Аль-Хаціба, сёлета запланавана правесці больш за 5 тысяч забаўляльных мерапрыемстваў — больш, чым калінебудзь у гісторыі каралеўства. Сярод іх — канцэрт гурта Maroon 5 і артыстаў Cirque Du Soleil, удакладняе BBC News. Акрамя таго, сёлета жыхары і турысты ў 56 гарадах па ўсёй краіне змогуць наведаць музычны, шоу для ўсёй сям'і, выступленні стэндап-камікаў, канцэрты, цыркавыя прадстаўленні, фэсты (сярод якіх фестываль джаза).

У сакавіку ў Саудаўскай Аравіі адкрыюць кінатэатр — першы пасля больш чым 35-гадовай забароны. Акрамя таго, у партовым горадзе Джыда, які таксама служыць месцам збору паломнікаў, якія накіроўваюцца ў Меку і Мэдynu, будзе пабудаваны першы ў краіне оперны тэатр. Усё гэта разам — вялікі крок для краіны, дзе апошнія два дзесяцігоддзі былі забаронены канцэрты, а таксама музыка ў рэстаранах і крамах.

шэрагу дзяржаўных пасад. Гэтыя крокі Саудаўскай Аравіі — безумоўна рух у бок Захаду», — заявіў усходазнавец Станіслаў Тарасаў. Новаўвядзенні актыўна падтрымліваюцца прыхільнікамі перамен, у тым ліку арганізацыяй за правы жанчын «Бялядзі». Як лічаць эксперты, рэформы ў каралеўстве, што пачаліся, па сутнасці, пасля падзей арабскай вясны, былі вымушанымі — у Эр-Рыядзе вырашылі знізіць магчымую сацыяльную напружанасць, не чакаючы масавых хваляванняў.

\$64 мільярды на забавы

Саудаўская Аравія плануе інвеставаць \$64 мільярды на працягу наступных дзесяці гадоў у індустрыю забавы, паведаміла Arab News. Грошы будуць выдаткаваныя на будаўніцтва забаўляльнай інфраструктуры, а таксама на арганізацыю канцэртаў, музыклаў, выступленняў комікаў і на будаўніцтва першага ў краіне опернага тэатра ў Джыда, заявіў кіраўнік Упраўлення забавы Саудаўскай Аравіі Ахмад бін Акіль Аль-Хаціб. Дарэчы, гэтае ведамства створана ў рамках праграмы сацыяльных і эканамічных рэформаў Vision 2030, агучанай два гады таму наследным прынцам Махамедам бін Салманам.

Аль-Хаціб таксама паведаміў, што краіна мае патрэбу ў інвестыцыях у памеры \$267 млрд на будаўніцтва забаўляльнай інфраструктуры. Паводле яго слоў, з дапамогай маштабнай праграмы па развіцці індустрыі забавы ў краіне да 2030 года будзе створана 224 тысячы новых працоўных месцаў.

Пры гэтым варта мець у ўвазе, што абавязкам караля Саудаўскай Аравіі, які мае тытул захавальніка дзвюх святын, з'яўляецца іх зберажэнне і доступ мусульман усяго свету ў Меку і Мэдynu, і гэтай жа акалічнасцю, а не столькі роляй на нафтавым рынку, вызначаецца «вага» гэтай дзяржавы. У ролі краіны — радзімы Мухамеда і ісламу Саудаўская Аравія не можа не ўдзельнічаць у глабальнай палітыцы як натуральны сусветны цэнтр сілы, заўважае kommersant.ru. Праграма ператварэнняў, якая рэалізуецца ў краіне, — адна з самых складаных ідэй, якія калінебудзь увасабляліся на нацыянальным узроўні. Саудаўская Аравія мае намер адначасова стаць «лічбавым грамадствам» з адпаведнай схемай эканомікі і ў гэтых умовах не толькі захавать сваё незвычайнае для сучаснага грамадства зліццё рэлігійных нормаў з правам і культурай, але і актыўна прапаноўваць гэты спляў у якасці ўзору для мусульман усяго свету.

Захар БУРАК.

На Блізкім Усходзе чарговая дзяржава аб'явіла аб гендарных паслабленнях у законе. З пачатку сакавіка жанчынам у Амане дазволена кіраваць таксі. Дагэтуль шафёрамі таксі ў гэтай краіне маглі быць толькі мужчыны. Праўда, сёгрэгацыя за рулём застанеца. Машыны будуць адрознівацца па колеры: з кіроўцамі-мужчынамі — аранжавага і белага колеру, з кіроўцамі-жанчынамі — ружовага і блакітнага. Між тым хваля законаў, якія паступова ўраўноўваюць жанчын у правах з мужчынамі, у апошнія гады пранеслася па ўсіх краінах Персідскага заліва, адзначае aif.ru. Асабліва гэта заўважна на прыкладзе Саудаўскай Аравіі, дзе да нядаўняга часу законы абмяжоўвалі правы жанчын асабліва жорстка. Чаму ў самым кансерватыўным рэгіёне свету пачаліся радыкальныя змены?

Прарыў праз стагоддзі

26 верасня мінулага года кароль Саудаўскай Аравіі Салман абвясціў, што з ліпеня 2018 года жанчыны змогуць атрымліваць правы на аўто і кіраваць машынай. Дагэтуль каралеўства заставалася адзінай краінай у свеце, дзе гэта было забаронена. А ў пачатку 2018 года саудаўскім дамам упершыню дазволілі наведваць футбольныя матчы: яны маглі паглядзець гульні з сямейных трыбун у суправаджэнні сваякоў. Таксама жанчын мяркуюць запрашаць для працы ў рэстараны: у тэставым рэжыме да найму супрацоўніц прыступілі ў 16 установах. Хоць яшчэ ў 2011 годзе жанчыны ў Саудаўскай Аравіі не маглі не толькі хадзіць на футбол, але нават быць прадаўшчыцамі ў крамах, юрыстамі, кіраваць кампаніямі і працаваць дыпламатамі.

Справа ў тым, што Саудаўская Аравія — адна з самых кансерватыўных краін свету, дзе прытрымліваюцца вахабізму: руху ў ісламе, які патрабуе ад паслядоўнікаў жыццё так, як жылі першыя мусульмане. Таму ў жанчын доўгі час было так мала правоў, нібыта яны дагэтуль жылі ў VII стагоддзі. Да нядаўняга часу ў іх не было нават дакументаў: даныя проста ўпісвалі ў пашпарт апекуна, у ролі якога звычайна выступалі хто-небудзь з блізкіх мужчын (бацька, брат, муж, у некаторых выпадках нават сын).

Пасведчанне аб шлюбе за жанчыну падпісвае яе бацька. У судах паказанні дам лічацца менш каштоўнымі, чым мужчынскія. Працаваць разам з мужчынамі жанчына не мае права, як і знаходзіцца з імі ў адной грамадскай прасторы (за выключэннем бальніц або банкаў). Нават выйсці на вуліцу без суправаджэння сябровак або сваякоў-мужчын яна не можа.

Перамены наступілі ў апошнія гады ўладарання караля Абдала. У пачатку 2012-га выйшаў закон, згодна з якім жанчыны атрымалі права працаваць прадаўшчыцамі ў крамах дамскай ніжняй бялізны. Пасля гэтага ім сталі дазваляць прадаваць касметыку, сумачкі, абутак, адзенне і іншыя тавары для прадстаўніц слабага полу. У 2013 годзе кароль упершыню ўключыў жанчын у свой Кансультатыўны савет. Адрозна трываць дам, асабіста абраных манархам, пачалі прысутнічаць на пасяджэннях савета нароўні са 120 мужчынамі.

Другая пасля Карана

У 2005 годзе фурор у грамадстве нарабіла кніга пісьменніцы Раджы аль-Санаа «Дзяўчаты з Эр-Рыяда», якая стала самай прадаванай кнігай Саудаўскай Аравіі пасля Карана. Скандальны раман расказваў пра маладых саудавак, якія не выконвалі шматвяковыя традыцыі краіны, пілі шампанскае і ездзілі на аўтамабілях. Кнігу забаранілі, але яе сталі ўвозіць у краіну кантрабандай і прадаваць па 500 долараў за асобнік. Праз год цензары вымушаныя былі адмяніць забарону, паколькі не маглі прадухіліць распаўсюджванне рамана. Выпадак добра паказвае настроі часткі жанчын у каралеўстве, асабліва тых, хто атрымлівае вышэйшую адукацыю. Многія з іх не хочуць здавальнацца роляй жонкі, працаваць выкладчыкам у школе або прадаўшчыцай у краме. І такіх з кожным годам становіцца ўсё больш. Толькі ў 2015 годзе, паводле афіцыйных даных, за мяжой вучыліся 150 тысяч саудаўцаў. Трэць з іх былі жанчынамі, якія ў большасці сваёй вярнуліся на радзіму пасля заканчэння навучання. Аднак прымаць іх на высокакваліфікаваную працу гатовыя далёка не ўсе работадаўцы. Для саудаўскага бізнесу яны могуць абысціся ў круглую суму. Бо калі браць дам на працу, то для іх прыйдзеца ўладкоўваць асобныя офісы, зоны адпачынку, нават асобны ўваход, як таго патрабуе заканадаўства.

Супраць жанчын па-ранейшаму працуе і грамадская думка. Паводле даследавання арабскага Цэнтра імя Хадзіджы бін Хувайлід, больш за палову апятаных грамадзян Саудаўскай Аравіі дагэтуль мяркуюць, што жанчынам не месца на касах супермаркетаў, заводах або ў палітыцы, адзначае aif.ru. Супраць рэформаў высту-

